

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,

themis@minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

**Міністерство фінансів
України**

**Щодо проєкту Закону України
реєстр. № 10225-1 від 17 листопада 2023 року**

Відповідно до листа Першого віце-прем'єр-міністра України – Міністра економіки України Юлії Свириденко від 12 грудня 2023 року № 38788/1/1-23 (до звернення Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики від 08 грудня 2023 року № 04-32/10-2023/271138) щодо здійснення правової експертизи проєкту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні» (реєстр. № 10225-1 від 17 листопада 2023 року), внесеного народним депутатом України Швачком А.О. (далі – проєкт Закону № 10225-1), а також стосовно надання пропозицій щодо можливого переліку нормативно-правових актів, прийняття яких необхідно для реалізації цього проєкту Закону у разі його прийняття, та переліку нормативно-правових актів, які необхідно привести у відповідність із цим проєктом Закону, Міністерство юстиції України в межах компетенції повідомляє про відсутність відповідних пропозицій до згаданого переліку нормативно-правових актів.

Водночас з огляду на те, що відповідальним за підготовку проєкту експертного висновку Кабінету Міністрів України до проєкту Закону, ініційованого народним депутатом України, визначено Міністерство фінансів України, вважаємо, що позицію стосовно підтримки чи не підтримки проєкту Закону має висловити саме вказаний державний орган, основними завданнями якого є, зокрема: забезпечення формування та реалізація державної фінансової, бюджетної політики; забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері контролю за дотриманням бюджетного законодавства, державного фінансового контролю, державного внутрішнього

СЕД АСКОД

Міністерство юстиції України

№ 167566/17055-4-23/7.3.3 від 19.12.2023

Підписувач Банчук Олександр Анатолійович

Сертифікат 382367105294AF9704000000175A05001BE96E01

Дійсний з 12.09.2023 16:41:31 по 12.09.2024 16:41:31

фінансового контролю; забезпечення формування та реалізації єдиної державної податкової політики.

Також для вироблення остаточної позиції щодо проєкту Закону слід враховувати позицію Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Водночас під час визначення позиції щодо підтримки чи не підтримки зазначеного проєкту Закону в межах підготовки проєкту експертного висновку Кабінету Міністрів України до проєкту Закону Міністерство юстиції України пропонує врахувати зауваження до нього, що полягають у такому.

1. Пунктом 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» проєкту Закону 10225-1 пропонується викласти в новій редакції Закон України «Про віртуальні активи» (далі – Закон).

Пунктом 4 частини першої статті 1 Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) визначено, що віртуальний актив – різновид цифрової речі, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Існування та оборотоздатність віртуального активу забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів. Віртуальний актив може посвідчувати майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав.

Положеннями статті 4 Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) встановлено, що віртуальні активи є цифровими речами, особливості обороту яких визначаються Цивільним кодексом України та цим Законом.

Усі віртуальні активи поділяються на токени електронних грошей, токени, пов'язані з активами, службові токени та не класифіковані віртуальні активи.

Частиною другою, третьою статті 5 Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) регламентовано, що до токенів електронних грошей застосовуються положення законодавства України про гроші, якщо інше не встановлено Цивільним кодексом, цим Законом, іншими актами законодавства України, нормативними актами Національного банку України, або не впливає із сутності відповідного виду віртуальних активів чи технічних особливостей їх обігу.

Токени електронних грошей є законним засобом здійснення розрахунків за товари, роботи та послуги на всій території України, який може застосовуватись за спільною згодою учасників таких розрахунків.

Разом з цим положеннями статей 6, 7, 8 Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) визначено, що до токенів, пов'язаних з активами, службових токенів та не класифікованих віртуальних активів застосовуються положення Цивільного кодексу України про речі, якщо інше не встановлено цим Законом, іншими актами законодавства України або не впливає з

сутності відповідного виду віртуальних активів чи технічних особливостей їх обігу.

У зв'язку з цим зазначаємо, що порядок примусового виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) (далі – рішення) встановлений Законом України «Про виконавче провадження».

Частиною першою статті 5 Закону України «Про виконавче провадження» передбачено, що примусове виконання рішень покладається на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених Законом випадках на приватних виконавців.

Згідно зі статтею 10 Закону України «Про виконавче провадження» одним із заходів примусового виконання рішень є звернення стягнення на кошти, цінні папери, інше майно (майнові права), корпоративні права, майнові права інтелектуальної власності, об'єкти інтелектуальної, творчої діяльності, інше майно (майнові права) боржника, у тому числі якщо вони перебувають в інших осіб або належать боржникові від інших осіб, або боржник володіє ними спільно з іншими особами.

Відповідно до статті 48 Закону України «Про виконавче провадження» *звернення стягнення на майно боржника полягає в його арешті, вилученні (списанні коштів з рахунків) та примусовій реалізації (пред'явленні електронних грошей до погашення в обмін на кошти, що перераховуються на відповідний рахунок органу державної виконавчої служби, рахунок приватного виконавця).*

Стягнення за виконавчими документами звертається *в першу чергу* на кошти боржника у національній та іноземній валютах, інші цінності, у тому числі на кошти на рахунках боржника у банках та інших фінансових установах. На кошти та інші цінності боржника, що знаходяться на рахунках та на зберіганні у банках чи інших фінансових установах, небанківських надавачах платіжних послуг, або на електронні гроші, що зберігаються на електронних гаманцях в емітентах електронних грошей, на рахунках у цінних паперах у депозитарних установах, накладається арешт не пізніше наступного робочого дня після їх виявлення. Арешт поширюється також на кошти на рахунках та електронні гроші, що зберігаються на електронних гаманцях в емітентах електронних грошей, відкритих після винесення постанови про накладення арешту.

Лише у разі відсутності у боржника коштів та інших цінностей, достатніх для задоволення вимог стягувача, стягнення невідкладно звертається також на належне боржнику інше майно, крім майна, на яке згідно із законом не може бути накладено стягнення. Звернення стягнення на майно боржника не зупиняє звернення стягнення на кошти боржника.

Згідно зі статтею 56 Закону України «Про виконавче провадження» арешт майна (коштів) боржника застосовується для забезпечення реального виконання рішення.

З наведеного вбачається, що звернення стягнення на майно боржника є першочерговим заходом примусового виконання рішень.

У свою чергу, віртуальний актив є об'єктом на який може бути звернено стягнення при примусовому виконанні рішень органами державної виконавчої служби, приватними виконавцями.

Водночас проектом Закону № 10225-1 не визначено порядок звернення стягнення на віртуальні активи в примусовому порядку, що може призвести до правової невизначеності та негативно вплинути на примусове виконання рішень.

2. Частиною п'ятою статті 20 Закону (у редакції проекту Закону № 10225-1) пропонується встановити, що на договори про надання послуг з переказу віртуальних активів від імені третіх осіб *поширюються положення Цивільного кодексу України щодо договорів про надання посередницьких послуг.*

У зв'язку з цим звертаємо увагу, що Цивільний кодекс України не містить положень *щодо договорів про надання посередницьких послуг.*

Натомість відповідно до статті 901 цього Кодексу за *договором про надання послуг* одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором.

Положення цієї глави можуть застосовуватися до всіх договорів про надання послуг, якщо це не суперечить суті зобов'язання.

Крім того, статтею 1000 Цивільного кодексу України передбачено, що за договором доручення одна сторона (повірений) зобов'язується вчинити від імені та за рахунок другої сторони (довірителя) певні юридичні дії. Правочин, вчинений повіреним, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки довірителя.

Договором доручення може бути встановлено виключне право повіреного на вчинення від імені та за рахунок довірителя всіх або частини юридичних дій, передбачених договором. У договорі можуть бути встановлені строк дії такого доручення та (або) територія, у межах якої є чинним виключне право повіреного.

У договорі доручення або у виданій на підставі договору довіреності мають бути чітко визначені юридичні дії, які належить вчинити повіреному. Дії, які належить вчинити повіреному, мають бути правомірними, конкретними та здійсненими (стаття 1003 цього Кодексу).

3. У частині третій статті 25 Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) вживається скорочена назва державного органу «НБУ», однак запропоноване потребує редакційного доопрацювання, оскільки по тексту Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) не застосовується будь-яке скорочення, а вказано повну назву - «Національний банк України» у відповідних відмінках.

4. До статті 29 проєкту Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1), якою визначаються основи державного регулювання ринку віртуальних активів, зокрема, повноваження Міністерства цифрової трансформації України на власний розсуд встановлювати політики, правила та вимоги, які є обов'язковими до виконання всіма постачальниками послуг, зазначаємо, що згідно з частиною першою статті 6 Конституції України державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

Систему органів виконавчої влади відповідно до розділу VI Конституції України, частин першої та другої статті 1 Закону України «Про Кабінет Міністрів України», частини першої статті 1 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», частини другої статті 1 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» складають Кабінет Міністрів України, міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації.

Кабінет Міністрів України (Уряд України) є вищим органом у системі органів виконавчої влади. Кабінет Міністрів України здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації, *спрямовує, координує та контролює діяльність цих органів.*

Таким чином, на нашу думку, категорія «власний розсуд» є оціночним поняттям та порушує закладений Конституцією та зазначеними законами України принцип поділу влади, зокрема, у частині здійснення виконавчої влади.

5. Статтею 33 Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) передбачається врегулювати відносини, пов'язані із здійсненням незалежного аудиту.

Так, пропонується встановити, що Міністерство цифрової трансформації України має право *на власний розсуд запроваджувати* процедуру та *обов'язки* для постачальників послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів *щодо проведення незалежного аудиту* та підтвердження відповідності та здатності постачальника послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів виконувати вимоги встановлені цим законом та Міністерством цифрової трансформації України, в межах його компетенції.

Обов'язок щодо проведення незалежного аудиту може бути запроваджено як на етапі подачі заяви про авторизацію діяльності, так і для цілей постійного нагляду.

Міністерство цифрової трансформації України має право встановлювати правила акредитації для аудиторів і вести реєстр акредитованих аудиторів.

До аспектів відповідності постачальника послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів нормативним вимогам, які *можуть підлягати незалежному аудиту, за рішенням Міністерства цифрової трансформації України* належить точність і цілісність фінансових даних, облік та фінансова звітність, система забезпечення внутрішнього фінансового контролю.

Зазначені положення Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) викликають застереження в частині врегулювання питання порядку проведення обов'язкового аудиту фінансової звітності постачальників послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів.

У зв'язку з цим зазначаємо, що правові засади аудиту фінансової звітності, провадження аудиторської діяльності в Україні визначає Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», який регулює відносини, що виникають при її провадженні.

Обов'язковий аудит фінансової звітності – це аудит фінансової звітності (консолідованої фінансової звітності) суб'єктів господарювання (їх груп), утворень без статусу юридичної особи, які *відповідно до законодавства зобов'язані оприлюднити або надати таку фінансову звітність (консолідовану фінансову звітність), користувачам фінансової звітності разом з аудиторським звітом*, а також комбінованої (субконсолідованої) фінансової звітності банківських груп та небанківських фінансових груп, інших утворень, які відповідно до законодавства *зобов'язані надати таку звітність разом зі звітом суб'єкта аудиторської діяльності, що проводиться суб'єктами аудиторської діяльності на підставах та в порядку, передбачених цим Законом* (пункт 16 частини першої статті 1 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»).

Суб'єкт аудиторської діяльності – це аудиторська фірма або аудитор, що відповідає таким критеріям: провадить аудиторську діяльність як фізична особа - підприємець або провадить незалежну професійну діяльність; *набув права на провадження аудиторської діяльності на підставах та в порядку, передбачених цим Законом; зареєстрований у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності як суб'єкт аудиторської діяльності* (пункт 21 статті 1 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»).

Згідно з частинами першою, третьою статті 7 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» аудиторські послуги

надаються на підставі договору про надання аудиторських послуг, укладеного між суб'єктом аудиторської діяльності та замовником.

Замовник має право вільного вибору суб'єкта аудиторської діяльності із дотриманням вимог цього Закону та інших нормативно-правових актів.

Забороняється встановлювати в договорах між юридичною особою, фінансова звітність якої підлягає перевірці, та третьою стороною вимоги чи критерії до суб'єктів аудиторської діяльності, які можуть бути призначені для надання послуг з обов'язкового аудиту фінансової звітності цієї юридичної особи, або зазначати перелік суб'єктів аудиторської діяльності, з яких може бути зроблено вибір, або найменування конкретного суб'єкта аудиторської діяльності. Положення такого договору, що обмежує вибір для призначення суб'єкта аудиторської діяльності для надання послуг з обов'язкового аудиту юридичної особи, є нікчемними (частина друга статті 29 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»).

При цьому відповідно до пункту 12 розділу X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» у разі якщо інші законодавчі акти містять правила, положення щодо здійснення обов'язкового аудиту, для визначення вимог до суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності, застосовуються правила та положення, визначені виключно цим Законом.

З огляду на викладене, зазначені положення статті 33 Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) потребують перегляду.

6. Частина дев'ята, абзац третій пункту 2 частини одинадцятої статті 35 Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) в частині використання формулювання «Єдиний державний веб-портал» не в повній мірі враховує термінологію Положення про Єдиний державний вебпортал електронних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04 грудня 2019 року № 1137, який використовує поняття «Єдиний державний вебпортал електронних послуг».

7. Частиною десятою статті 35 Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) передбачається встановити, що заявник подає до Міністерства цифрової трансформації заяву разом із документами, що додаються відповідно до вимог, встановлених цим Законом. Заява про авторизацію діяльності з надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, повинна містити інформацію, зокрема про заявника (повне найменування юридичної особи, код юридичної особи у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, місцезнаходження, поштова адреса, номери засобів зв'язку, адреса електронної пошти, що є офіційним каналом зв'язку) (підпункт 1 частини десятої статті 35 Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1)).

Крім цього, до заяви про авторизацію діяльності з надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, зокрема, додається *код доступу до результатів надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації, що надає доступ до копії статуту або іншого установчого документа заявника в електронній формі у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань* (далі – Єдиний державний реєстр).

Звертаємо увагу на те, що Єдиний державний реєстр – це єдина державна інформаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, обробку, захист, облік та надання інформації про юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадські формування, що не мають статусу юридичної особи (пункт 7 частини першої статті 1 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань»).

Згідно з частиною другою статті 9 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» в Єдиному державному реєстрі серед відомостей про юридичну особу містяться відомості про *ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України*.

Варто зазначити, що відповідно до пункту 5 Положення про Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.01.1996 № 118 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22.06.2005 № 499), присвоєння ідентифікаційних кодів з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України здійснюється державними реєстраторами – суб'єктам, на яких поширюється дія Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань».

Так, відомості про зазначений ідентифікаційний код містяться в Єдиному державному реєстрі, однак для ідентифікації юридичної особи в законодавстві використовується таке поняття, як «ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України».

З огляду це, у підпункті 1 частини десятої статті 35 Закону (у редакції проекту Закону № 10225-1) слова «код юридичної особи у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» пропонуємо замінити словами «ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України».

Також повідомляємо, що з 01 січня 2016 року нормами Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» не передбачається видача за результатами

проведення державної реєстрації установчих документів юридичної особи в паперовому вигляді, а передбачається оприлюднення їх на порталі електронних сервісів (вебсайті Міністерства юстиції України) (статті 12, 25 цього Закону).

Крім того, на оприлюдненому на порталі електронних сервісів установчому документі (статуті) відсутні будь-які відмітки про його державну реєстрацію.

Разом з тим, *право безоплатного доступу державних органів до відомостей з Єдиного державного реєстру з метою здійснення ними повноважень, визначених законом, передбачене частиною сьомою статті 11 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» виключно в електронній формі через портал електронних сервісів у порядку, визначеному Міністерством юстиції України.*

Порядок надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань затверджений наказом Міністерства юстиції України від 05 травня 2023 року № 1692/5, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 08 травня 2023 року за № 750/39806.

Відповідно до розділу V цього Порядку доступ державних органів, органів місцевого самоврядування та інших, визначених законом, осіб до відомостей з Єдиного державного реєстру, у тому числі до відомостей про реєстраційні номери облікових карток платників податків та паспортних даних, забезпечується через портал електронних сервісів на підставі договору, укладеного з технічним адміністратором Єдиного державного реєстру, *шляхом отримання витягу з Єдиного державного реєстру в електронній формі, та/або документів, що містяться в реєстраційній справі в електронній формі.*

Такий доступ також може забезпечуватися шляхом електронної інформаційної взаємодії електронних інформаційних ресурсів державних органів, органів місцевого самоврядування, інших, визначених законом, осіб засобами системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта».

У разі відсутності технічної можливості передачі даних засобами системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта» електронна інформаційна взаємодія може здійснюватися з використанням інших інформаційно-комунікаційних систем із застосуванням в них відповідних комплексних систем захисту інформації з підтвердженою відповідністю за результатами державної експертизи в порядку, встановленому законодавством.

Обсяг та структура даних, якими обмінюються суб'єкти електронної взаємодії через програмні інтерфейси електронних інформаційних ресурсів (сервіси) відповідно до цього Порядку, визначаються договорами про інформаційну взаємодію, укладеними відповідно до Порядку електронної (технічної та інформаційної) взаємодії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08 вересня 2016 року № 606, або протоколами.

За допомогою вказаного доступу можна отримати актуальну інформацію про суб'єкта, а також копію установчого документа, чинного на момент здійснення такого запиту.

Слід зауважити, що відомості Єдиного державного реєстру можуть швидко змінюватися, а отже існує ризик того, що буде надано код доступу до результатів надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації не останньої реєстраційної дії, пов'язаної із змінами до установчих документів юридичної особи.

Ураховуючи вищезазначене та з метою усунення вказаного ризику, пропонуємо копію установчого документа від заявника отримувати лише у випадку, коли він не оприлюднений на порталі електронних сервісів, а в інших випадках отримувати копію статуту юридичної особи, а також актуальні відомості про юридичну особу використовуючи можливість власного доступу до відомостей Єдиного державного реєстру.

Крім того, до пункту 1 частини десятої статті 35 Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) в частині використання слів «*номери засобів зв'язку*» варто зауважити, що зазначене формулювання, на нашу думку, є некоректним, оскільки Закон України «Про електронні комунікації», який визначає правові та організаційні основи державної політики у сферах електронних комунікацій, оперує терміном «*номер телефону*» (стаття 16 цього Закону).

З огляду на вказане положення частини десятої статті 35 Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) потребують доопрацювання.

8. Частиною десятою статті 35 Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) пропонується встановити, що до заяви про авторизацію діяльності з надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів, додається, серед іншого, копія *платіжного документа*, що підтверджує внесення плати за здійснення авторизації діяльності з надання послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів.

У зв'язку з чим зазначаємо, що Закон України «Про платіжні послуги», який набрав чинності 01 грудня 2022 року, не містить терміна «платіжні документи», проте у ньому застосовується термін «платіжна інструкція», який передбачає, що *платіжна інструкція – це розпорядження ініціатора надавачу платіжних послуг щодо виконання платіжної операції* (пункт 54 статті 1 вказаного Закону).

Таким чином, запропоноване потребує редакційного доопрацювання з урахуванням наведеного.

9. В частині сьомій статті 36 Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) зазначено, що *рекламування публічної пропозиції віртуальних активів може здійснюватись* оферентом лише після внесення відповідної публічної інформації до Державного реєстру постачальників послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів та віртуальних активів, що пропонуються публічно.

Варто звернути увагу, що Закон України «Про рекламу» визначає засади рекламної діяльності в Україні, регулює відносини, що виникають у процесі виробництва, розповсюдження та споживання реклами.

Відповідно до частини п'ятої статті 16 Закону України «Про рекламу» перелік обмежень та заборон щодо розміщення зовнішньої реклами, встановлений цим Законом, є вичерпним.

З метою забезпечення системного підходу урегулювання відносин з розповсюдження реклами обмеження щодо рекламування певних послуг мають бути включені до розділу III «Особливості рекламування деяких видів товару» Закону України «Про рекламу».

Наприклад, цим розділом врегульовані відносини з реклами азартних ігор, організаторів азартних ігор (стаття 22¹), реклама у сфері фінансових послуг (стаття 24).

При цьому з метою реалізації механізму контролю за дотриманням законодавства про рекламу у відповідній сфері внесення змін також потребує стаття 26 Закону України «Про рекламу» щодо визначення органу, який уповноважений здійснювати відповідний контроль.

10. Статтею 37 Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) пропонується врегулювати питання співпраці та координації діяльності між органами, що здійснюють державне регулювання у сфері обороту віртуальних активів.

При цьому встановивши, що Міністерство цифрової трансформації України та Національний банк України зобов'язані *співпрацювати згідно з положеннями цього Закону*.

Однак, відповідно до положень статей 2, 53 Закону України «Про Національний банк України» *Національний банк є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження і принципи організації якого визначаються Конституцією України, цим Законом та іншими законами України*.

Не допускається втручання органів державної влади та інших державних органів чи їх посадових та службових осіб, будь-яких юридичних

чи фізичних осіб у виконання функцій і повноважень Національного банку, Ради Національного банку, Правління Національного банку чи службовців Національного банку інакше, як в межах, визначених Конституцією України та цим Законом.

З огляду на викладене, вищевказані положення в запропонованій редакції потребують перегляду.

11. Статтею 38 Закону (у редакції проекту Закону № 10225-1) передбачається запровадження *Державного реєстру постачальників послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів та віртуальних активів, що пропонуються публічно.*

Відповідно до частини другої статті 38 Закону (у редакції проекту Закону № 10225-1) *державний реєстр постачальників послуг, пов'язаних з оборотом віртуальних активів та віртуальних активів, що пропонуються публічно є інформаційно-телекомунікаційною системою*, до якої вноситься відомості, необхідні для виконання функцій регулювання та нагляду Міністерством цифрової трансформації України та Національним банком України. Вимоги щодо змісту та обсягу такої інформації встановлюються Міністерством цифрової трансформації України.

У зв'язку з цим варто зазначити, що Закон України «Про публічні електронні реєстри», який набрав чинності 01 січня 2022 року та поширюється на відносини, що виникають у сфері публічних електронних реєстрів під час створення, ведення, взаємодії, адміністрування, перетворення, модифікації та припинення публічних електронних реєстрів, визначає, що *публічний електронний реєстр* (реєстр, кадастр, реєстр тощо) – це *інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, захист, облік, відображення, оброблення реєстрових даних та надання реєстрової інформації* (пункт 12 частини першої статті 2 вказаного Закону).

При цьому частиною третьою статті 4 Закону України «Про публічні електронні реєстри» встановлено, що *виключно законом* або іншим актом законодавства, згідно з яким створений реєстр, визначаються відомості, *зазначені у частині другій статті 26 цього Закону* (крім випадків, визначених статтями 40 і 41 цього Закону).

Водночас проведений аналіз запропонованих положень Закону (у редакції проекту Закону № 10225-1), якими запроваджується зазначений реєстр, не виявив у них усіх необхідних відомостей, які мають визначатися щодо цього реєстру відповідно до вимог *частини другої статті 26 Закону України «Про публічні електронні реєстри»*, що не забезпечує завершеності механізму правового регулювання та дотримання вимог вищезазначеного Закону.

12. Положеннями статті 40 Закону (у редакції проекту Закону № 10225-1) встановлено відповідальність постачальників послуг,

пов'язаних з оборотом віртуальних активів та передбачено, що Міністерство цифрової трансформації України застосовує до осіб, які провадять діяльність у сфері обороту віртуальних активів, такі *фінансові санкції у вигляді штрафу*.

Порядок розгляду справ про застосування відповідальності за порушення законодавства про віртуальні активи, у тому числі фінансових санкцій, передбачених частиною першою цієї статті, встановлюється Міністерством цифрової трансформації України.

Разом з тим редакція статті не містить положень щодо можливості виконання (стягнення) фінансові санкції у вигляді штрафу в примусовому порядку відповідно до Закону України «Про виконавче провадження», у разі не сплати їх порушником самостійно.

З огляду на зазначене та з метою забезпечення можливості примусового виконання рішень Міністерства цифрової трансформації України про застосування відповідальності за порушення законодавства про віртуальні активи, зокрема штрафів, положення Закону (у редакції проекту Закону № 10225-1) потребують внесення відповідних змін.

13. Важливим є те, що відповідно до статті 9 Закону України «Про виконавче провадження» існує Єдиний реєстр боржників, що є систематизованою базою даних про боржників та ведеться з метою оприлюднення в режимі реального часу інформації про невиконані майнові зобов'язання боржників та запобігання відчуженню боржниками майна.

Державні органи, органи місцевого самоврядування, нотаріуси, інші суб'єкти при здійсненні ними владних управлінських функцій відповідно до законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень, *у разі звернення особи за вчиненням певної дії щодо майна, що належить боржнику, який внесений до Єдиного реєстру боржників, зобов'язані не пізніше наступного робочого дня повідомити про це зазначений у Єдиному реєстрі боржників орган державної виконавчої служби або приватного виконавця із зазначенням відомостей про майно, щодо якого звернулася така особа.*

Банки, небанківські надавачі платіжних послуг, емітенти електронних грошей у разі відкриття або закриття рахунку/електронного гаманця фізичній або юридичній особі, внесений до Єдиного реєстру боржників, у тому числі через відокремлені підрозділи банку, небанківських надавачів платіжних послуг, емітентів електронних грошей, зобов'язані у день відкриття або закриття рахунку/електронного гаманця повідомити про це зазначений у Єдиному реєстрі боржників орган державної виконавчої служби або приватного виконавця. Порядок надання такої інформації та форма повідомлення встановлюються Національним банком України за погодженням із Міністерством юстиції України.

Разом з тим проектом Закону № 10225-1 не передбачається відповідних змін до статті 9 Закону України «Про виконавче провадження», Закону (у

редакції проєкту Закону № 10225-1) щодо обов'язку емітентів токенів з прив'язкою до активів або емітентів токенів електронних грошей перевіряти відомості Єдиного реєстру боржників, зокрема, під час емісії або погашення відповідного токена на вимогу його власника. Зазначене може призвести до зловживання боржників у виконавчому провадженні та негативно вплинути на примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) в цілому.

14. Підпунктом 6 пункту 4 Розділу VII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) пропонується внести зміни до пункту 6 частини першої статті 46 Закону України «Про запобігання корупції», виклавши його в новій редакції:

«б) нематеріальні активи, що належать суб'єкту декларування або членам його сім'ї, у тому числі *об'єкти інтелектуальної власності*, що можуть бути оцінені в грошовому еквіваленті, віртуальні активи. До відомостей щодо нематеріальних активів включаються дані про вид та характеристики таких активів, вартість активів у грошовій одиниці України на момент виникнення права власності, дату виникнення права на них, а до відомостей щодо віртуальних активів вид активу, його найменування, розмір, вартість на дату набуття права у грошовій одиниці України, а також ідентифікатор у системі забезпечення обороту віртуальних активів, на якому містяться декларовані віртуальні активи, інформація про верифікацію суб'єкта декларування та/або члена його сім'ї в системі забезпечення обороту віртуальних активів, зокрема постачальником послуг, дані про транзакцію з набуття таких активів, достатні для ідентифікації сторін відповідної угоди».

Водночас звертаємо увагу, що Законом України від 20 вересня 2023 року № 3384-IX «Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану» у пункті 6 частини першої статті 46 Закону України «Про запобігання корупції» слова «об'єкти інтелектуальної власності» *замінено словами «об'єкти права інтелектуальної власності»*.

Враховуючи наведене, підпункт 6 пункту 4 Розділу VII «Прикінцеві та перехідні положення» проєкту Закону № 10225-1 потребує доопрацювання з метою узгодження прийнятих Законом України «Про внесення змін до деяких законів України про визначення порядку подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в умовах воєнного стану» змін в цій частині.

15. До підпункту 7 пункту 4 розділу VII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1), яким пропонується внести зміни до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом,

фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», в частині використання слів «прізвище, ім'я та (за наявності) по батькові» варто зазначити, що згідно із статтею 28 Цивільного кодексу України фізична особа набуває прав та обов'язків і здійснює їх під своїм ім'ям. Ім'я фізичної особи, яка є громадянином України, *складається із прізвища, власного імені та по батькові*, якщо інше не впливає із закону або звичаю національної меншини, до якої вона належить.

Так, зокрема, згідно зі статтею 6 Закону України «Про національні меншини (спільноти) України», якщо за звичаями національної меншини (спільноти), до якої належить особа, *прізвище або по батькові не є складовими імені*, то у документах, що посвідчують особу, підтверджують громадянство України, спеціальний статус особи, на підставі письмової заяви особи зазначаються лише складові імені, а у свідоцтві про народження - імен батька і матері.

Тобто, ім'я фізичної особи, будучи особистим немайновим правом, яке дає можливість набути прав та створювати обов'язки, а також здійснювати ці права та виконувати обов'язки, в окремих випадках *може не містити таких складових як прізвище або по батькові*, а тому при посиланні на такі складові імені варто передбачати їх використання *за наявності*.

16. Щодо застосування у тексті Закону (у редакції проекту Закону № 10225-1) терміна «резиденти іноземної держави, визнаної Верховною Радою України державою-окупантом або державою-агресором» варто зауважити, що за усталеною практикою нормативно-правовий акт, який оперує певним поняттям, має містити його визначення для цілей цього акта або чітку вказівку на інший нормативно-правовий акт, в розумінні якого таке поняття застосовується.

Водночас поняття «держава-агресор», «резидент» використовуються в низці інших нормативно-правових актів, які регулюють окремі сфери правовідносин. Проте при застосуванні наведеного терміна для визначення того, хто є резидентом країни-агресора, варто брати до уваги сферу застосування нормативно-правового акта та прийнятність його використання для визначеної мети.

Так, стаття 1 Закону України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів» містить визначення таких термінів:

російська федерація – держава, яка рішенням Верховної Ради України відповідно до Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 3314 «Визначення агресії» від 14 грудня 1974 року визнана державою-агресором і здійснює збройну агресію проти України;

резиденти – це юридичні особи (їх філії, представництва), що здійснюють свою діяльність відповідно до законодавства України на території

України, засновником (учасником, акціонером) або бенефіціаром яких прямо або опосередковано є російська федерація та/або у яких російська федерація прямо або опосередковано чи юридичні особи, засновником (учасником, акціонером) або бенефіціаром яких є російська федерація та/або у яких російська федерація прямо або опосередковано має частку у статутному (складеному) капіталі, акції, паї, інше членство (участь у будь-якій формі) у юридичній особі.

Тобто термін «резидент» Закону України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів» надає вузькоспеціалізоване визначення кола осіб для цілей цього Закону та обмежується лише юридичними особами, у яких російська федерація як держава, яка рішенням Верховної Ради України відповідно до Резолюції Генеральної Асамблеї ООН 3314 «Визначення агресії» від 14 грудня 1974 року визнана державою-агресором і здійснює збройну агресію проти України, прямо або опосередковано (через інші юридичні особи) є засновником (учасником, акціонером) або бенефіціаром.

Натомість визначення кола осіб, що є резидентами та нерезидентами країни, врегульовано також податковим законодавством. Так, визначення «резидентів», «нерезидентів» для цілей оподаткування в Україні містять підпункти 14.1.122, 14.1.213 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України.

Водночас у разі визнання за доцільне визначення у Закону (у редакції проєкту Закону № 10225-1) терміна, який охоплює коло суб'єктів, що пов'язані з державою-агресором, пропонуємо розглянути такі критерії:

фізичні особи – громадяни держави, визнаної відповідно до закону державою-агресором або державою-окупантом, крім тих, які на законних підставах постійно проживають в Україні;

юридичні особи, утворені відповідно до законодавства держави, що визнана відповідно до закону державою-агресором або державою-окупантом;

юридичні особи, в яких держава, визнана відповідно до закону державою-агресором або державою-окупантом, юридична особа, утворена відповідно до законодавства такої держави, або громадянин такої держави, крім того, який постійно на законних підставах проживає на території України, є:

учасником (акціонером), частка якого в статутному капіталі з урахуванням відносин контролю становить 10 або більше відсотків,

або членом,

або кінцевим бенефіціарним власником.

17. Проект Закону № 10225-1 в цілому потребує доопрацювання в частині вживання власної назви «Міністерство цифрової трансформації України», оскільки враховуючи визначений Законом України «Про центральні

органи виконавчої влади» підхід до правового статусу міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, а також з метою уникнення втручання парламенту у компетенцію Кабінету Міністрів України при реалізації ним своїх конституційних повноважень щодо утворення, реорганізації і ліквідації міністерств та інших центральних органів виконавчої влади відповідно до закону в межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України на утримання органів виконавчої влади, затвердження положень про зазначені органи (пункт 9¹ статті 116 Конституції України, абзац дванадцятий пункту 6 частини першої статті 20 Закону України «Про Кабінет Міністрів України»), у *проектах законодавчих актів не повинні вживатись власні назви центральних органів виконавчої влади.*

В свою чергу, Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» визначає, що міністерство є органом, що забезпечує, передусім, формування та реалізує державну політику в одній чи декількох визначених Кабінетом Міністрів України сферах, видає акти нормативно-правового характеру (абзац перший частини другої статті 1, частина перша статті 6, статті 7, 15 цього Закону), інші ж центральні органи виконавчої влади виконують виключно окремі функції з реалізації державної політики та видають накази організаційно-розпорядчого характеру (абзац перший частини другої статті 1, частина перша статті 16, частина перша статті 17, частина перша статті 23 вказаного Закону).

Відповідно, з метою узгодження з положеннями Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» центральний орган виконавчої влади, який, виходячи з конкретного повноваження, формує державну політику у відповідній сфері (зокрема, шляхом нормативно-правового регулювання) у законопроектах слід визначати як *«центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері ...»*, а у випадку, коли конкретне повноваження за своїм змістом направлено на реалізацію державної політики – як *«центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ...»*.

18. Додатково слід зауважити, що статтею 34 Закону України «Про правотворчу діяльність» передбачено вимоги до змісту нормативно-правового акта, відповідно до яких норми права мають забезпечувати однозначність їх розуміння (ясність, точність, доступність для розуміння та реалізації); терміни та поняття, що вживаються у нормативно-правовому акті, мають бути уніфіковані впродовж усього його тексту (без використання синонімів та словосполучень, що мають подібне лексичне значення); нормативно-правовий акт не має містити дублюючих норм права.

Усупереч наведеному Закон (у редакції проекту Закону № 10225-1) містить повторювані положення, які не забезпечують дотримання згаданих вимог.

Так, наприклад, в частині першій статті 1 Закону (у редакції проекту Закону № 10225-1) наведено визначення термів, які вживаються у цьому Законі, зокрема:

некласифіковані віртуальні активи – будь-які віртуальні активи, які не є токенами електронних грошей, токенами, пов'язаними з активами та службовими токенами в розумінні цього Закону;

службові токени – віртуальні активи, вартість яких пов'язана з вартістю будь-яких активів, що не є віртуальними активами, або груп активів незалежно від їх кількості та виду та у будь-яких комбінаціях (окрім української гривні) та які є зобов'язанням емітента фактично передати відповідні базові активи володільцю цих токенів на попередньо визначених умовах;

токени електронних грошей – віртуальні активи, вартість яких пов'язана з вартістю української гривні;

токени, пов'язані з активами – віртуальні активи, вартість яких пов'язана з вартістю будь-яких активів, або груп активів незалежно від їх кількості та виду та у будь-яких комбінаціях (окрім української гривні та будь-яких інших віртуальних активів) (пункти 15, 25, 26, 27 частини першої статті 1 Закону (у редакції проекту Закону № 10225-1)).

Водночас в положеннях частини третьої статті 5 Закону (у редакції проекту Закону № 10225-1) (токени електронних грошей), частини третьої статті 6 Закону (токени, пов'язані з активами) частини третьої статті 7 Закону (службові токени), частини третьої статті 8 Закону (некласифіковані віртуальні активи) наведені визначення частково дублюються, а частково не узгоджуються із зазначеними у статті 1 Закону дефініціями.

Також у статті 3 Закону (у редакції проекту Закону № 10225-1) передбачено, що законодавство України про віртуальні активи складається з Конституції України, міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, Цивільного кодексу України, цього Закону, Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» та інших законів, а також прийнятих на їх виконання нормативно-правових актів.

Водночас статті 6, 7, 8 Закону (у редакції проекту Закону № 10225-1), незважаючи на загальну норму статті 3 Закону (у редакції проекту Закону № 10225-1), також містять посилання про застосування до відносин положень «Цивільного кодексу України про речі, якщо інше не встановлено цим Законом, іншими актами законодавства України або не впливає з сутності відповідного виду віртуальних активів чи технічних особливостей їх обігу».

Таким чином, застосований під час розробки Закону (у редакції проекту Закону № 10225-1) підхід до нормопроєктування не забезпечує дотримання основних техніко-правових засобів, способів, прийомів та методів, за допомогою яких створюється проект нормативно-правового акта.

Заступник Міністра

Олександр БАНЧУК